

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ДОБРИ ХИГИЕННИ ПРАКТИКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО И БЕЗОПАСНОСТТА НА ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА НА ЯЙЦАТА И ЯЙЧНИТЕ ПРОДУКТИ

д-р Драгомир Иванов

16-та НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ - Наука. Отговорност. Безопасност.
16.05.2024 | София | EFSA

drago.ivanov@icloud.com | dr.ivanov@healthpoint.bg

(+359) 888 570 840

Кратка информация

- КАТЕДРА: „Социална медицина и организация на здравеопазването“
- ФАКУЛТЕТ: Факултет по обществено здравеопазване
- Редовна докторантура
- Наименование на докторската програма:
- „Управление на общественото здраве“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление 7.4 Обществено здраве

Кратка информация

ТЕМА:

“Превенция и контрол на инфекциите – обществено-здравни предизвикателства и приоритетни решения чрез подхода „Единно здраве“.”

Научни ръководители:

доц. д-р Десислава Ванкова, д.м.н.

- МУ – Варна, Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“

проф. д-р Цонко Паунов, д.м.

- МУ – Варна, Катедра „Хигиена и епидемиология“

Образование и опит

- Факултет „ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА“, ЛТУ – София; 1997 – 2003
- Медицински Университет – Плевен: магистратура: „Обществено здраве и здравен мениджмънт“
- Медицински Университет – Варна: PhD – Обществено здраве и епидемиология

Образование и ОПИТ

Summary

1. Experience:

- Sales and brand management - Infection Prevention & Control, since 2006 and business development in Healthcare - Medical devices & Biocides, since 2010
- Specialist with 15 years of experience and knowledge on the leading formulations in biocides and medical devices, as well as in the field of sterilization and instrument processing.
- 8 years of experience in Orthopedics & Implants (in conjunction with IPC commitments).
- Consulting and process management in healthcare - Public health, since March 2021
- More than 12 years Experience as Veterinary Surgeon (part time) in Public health - veterinary and 4 years scientific experience in the National Referent Laboratory - Virology.

Образование и опит

INFECTION PREVENTION
PRACTICAL ACADEMY

an initiative of:

<https://www.facebook.com/Infection.Prevention.Practical.Academy> | www.healthpoint.bg

Участници в тези платформи:

1. Медицински специалисти - ЛЗ
2. Студенти медици и медицински сестри
3. БЧК
4. МЕДИЦИНСКИТЕ УНИВЕРСИТЕТИ
5. КОЛ, Външни консултанти
6. Международни експерти

ПОТЕНЦИАЛНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФЕКЦИИ?

Cardiology

Radiology

Alternative
Medicine

Dermatology

Optometry

General Surgery

Plastic Surgery

Obstetrics

Virology

Orthopedics

Psychiatry

Neurosurgery

Hematology

Stomatology

Oncology

Pediatrics

Ophthalmology

Biochemistry

20%

Въведение

- налице са **сериозни промени** по отношение на технологията на отглеждане на животни и производството на продукти от животински произход;
- **Повишават се изискванията** за качество и безопасност на храните;
- Въвеждат се сериозни регулаторните механизми за **осигуряване на безопасни суровини и продукция за човека.**

Въведение

- Съгласно Регламент 2023/2465, за **опасност** може да се приеме всеки биологичен или химичен агент, чужда физична материя или всяко друго вещество.
- Тези фактори, могат да се разгледат като предпоставка дадена опасност да се появи или нарасне до ниво, което да причини вреда на **здравето на консуматорите**.

Въведение

- Един от основните продукти, които се употребяват самостоятелно или като съставка в много кулинарни продукти в общественото хранене са **яйцата**.
- Производителите на храни и кулинарни продукти създават и разработват свои собствени **програми за почистване и дезинфекция**.
- Изискванията за безопасност на храните са вменени за изпълнение в нашата страна съгласно **Закона за храните и Наредба № 14** за хигиена на храните с прилагането на принципите за безопасност.

Цел на доклада

- На базата на емпиричния опит и познания за проблема, **да се извърши преглед и анализ** на действащите нормативни изисквания при яйцата, за да се постигане съответствие с приетите политики за безопасност на храните;
- да се разгледат **прилаганите практики** в различните сегменти на хранителната верига в национален и международен мащаб.

Цел на доклада

- Да се разкрият **възможностите** и да се представят **предизвикателствата** пред производителите на храни, които потребяват в своето производство яйцата самостоятелно или като съставна част от състава на реализираните храни

Материали и методи

- Чрез **качествен подход** е извършен анализ на **предизвикателствата** пред операторите на храни за постигане на съответствие с приетите за изпълнение законодателни изисквания;
- Оценена е полезността на системния подход при разработване на общата законодателна рамка определяща безопасността по цялата агрохранителна верига и конкретно прилагането на хигиенните практики при дезинфекцията на яйцата

Материали

- Специализирани български и чужди научни издания, публикувани в печатни и електронни издания;
- Нормативни актове на ЕС;
- Препоръки от водещи производители на биоцидни препарати и изделия за дезинфекция;
- Емпиричен опит

Резултати и обсъждане

- Съгласно **регламент 2023/2465, 2023** са въведени нови критерии, свързани с търговията на яйцата, които залагат на това, че яйцата **не трябва да се измиват или почистват**, защото подобна практика може да причини увреждане на черупката, която със своите **антимикробни свойства** представлява ефективна бариера срещу проникването на бактерии

Резултати и обсъждане

- От друга страна дезинфекцията на яйца е одобрена единствено при яйца, които се използват за люпене (COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2023/1454 of 13 July 2023) като в този случай биоцидните продукти се отнасят към група РТЗ

Резултати и обсъждане

- Наблюдава се **противоречие и сериозен нормативен парадокс**, при който операторите, които използват яйца от/за своята дейност са задължени да въведат мерки за безопасност съгласно определени изисквания, които обаче си противоречат с други регулации;
- На последно място, но не по важност – **няма налични лицензирани биоциди** за този тип приложение.

Опит в страни извън ЕС

- Налице са някои проучвания и практики в страни извън ЕС за употреба на продукти на основата на теотропин, ЧАС, ПАВ, които обаче не фокусират своите изследвания относно остатъчните количества и наличието или липсата на потенциално въздействие върху здравето на хората;

Опит в страни извън ЕС

- Съгласно някои експерти, в САЩ стандартна практика е яйцата да се измиват и дезинфекцират преди опаковане или счупване.
- Хлорът е най-често срещаното АДВ, но Пероцетната киселина, ЧАС и Ултравиолетовата светлина също се използват като методи преди консумация

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

- Акцентът при извършване на контрол върху безопасността на храните и осигуряването на тази безопасността е проследяването ѝ по цялата хранителна верига и обхваща **не само на теория**, но и **на практика** разработването на ефективни хигиенни мерки, свързани с единен подход при прилагането на различни политики във всеки един от секторите в обхвата на цялата агрохранителна верига.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

- Отчитайки гореизложеното може да отбележим, че е налице сериозен обем законови разработки, насоки и изисквания, но от друга страна в някои страни има **съществени неясноти и ограничения** относно конкретни **практическите решения**, които стоят пред доставчиците на храни като участници в хранителната верига.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

- може да заключим, че са налице сериозни доказателства, че е необходимо по-тясна **координация и интердисциплинарен подход**, при който да са обединят усилията и знанията на хуманните и ветеринарните медицински специалисти, а така също и експертите по екология, хранене, стокознание, търговия и икономика, за да може да се предложат не само насоките и целите за безопасна хранителна верига, но и **конкретни решения** по отношение на определена проблематика, което в случая е процедурата на производство, транспорт, съхранение и предлагане на консуматора на яйцата.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

- Необходим е и синхрон с производителите на биоциди и химични формулации, както и със специализираните звена на Европейската Комисия, които отговарят за лицензирането на този тип вещества и смеси
- Разработваните политики трябва да имат за цел да гарантират **здраве по веригата за всички заинтересовани страни**

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

- Това е тема, която задочно, но целенасочено е сериозно застъпена в документа на четиристранната партньорска програма на FAO, UNEP, WHO и WOAH, и трябва да се използва за основа на по-нататъчни стъпки и действия - One Health Joint Plan of Action (2022-2026). Working together for the health of humans, animals, plants and the environment. 2022

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

World Health
Organization

World Organisation
for Animal Health
Founded as OIE

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

**ONE HEALTH
JOINT PLAN OF ACTION**
(2022-2026)

**WORKING TOGETHER FOR
THE HEALTH OF HUMANS, ANIMALS,
PLANTS AND THE ENVIRONMENT**

Използвана литература

- Делегиран регламент (ЕС) 2023/2465 на Комисията от 17 август 2023 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на стандартите за търговия с яйца и за отмяна на Регламент (ЕО) № 589/2008 на Комисията. C/2023/5509, OJ L, 2023/2465, 08.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj . ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj
- Делегиран регламент (ЕС) 2023/2465 на Комисията от 17 август 2023 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на стандартите за търговия с яйца и за отмяна на Регламент (ЕО) № 589/2008 на Комисията. C/2023/5509, OJ L, 2023/2465, 08.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj . ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj
- Codex Alimentarius. 1997. Code of Hygienic Practice for Eggs and Egg Products. CAC/RCP 15-1976. Rome: Codex Alimentarius Joint Office.
- Делегиран регламент (ЕС) 2023/2465 на Комисията от 17 август 2023 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на стандартите за търговия с яйца и за отмяна на Регламент (ЕО) № 589/2008 на Комисията. OJ L, 2023/2465, 08.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2465/oj
- EFSA Journal (Бюлетин на ЕОБХ) № 269 от 2005 г., стр. 1.
- Hattersley, S., Ward, R., Baka, A., & Crevel, R. W. (2014). Advances in the risk management of unintended presence of allergenic foods in manufactured food products—An overview. *Food and Chemical Toxicology*, 67, 255-261.
- Madsen, C. B., Houben, G., Hattersley, S., Crevel, R. W., Remington, B. C., & Baumert, J. L. (2014). From Hazard to Risk—Assessing the Risk. In *Risk management for food allergy* (pp. 101-126). Academic Press.
- European Centre for Disease Prevention and Control, European Food Safety Authority. Multi-country outbreak of Salmonella Enteritidis infections associated with consumption of eggs from Germany – 25 August 2014. Stockholm and Parma: ECDC/EFSA, 2014 (http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/646e.pdf)
- TÓTH, A., KOVÁCS, A., Törőné Dunay, A., Illés, B. C., & Bittsánszky, A. (2019). Traceability and cross-contamination—Food safety knowledge of Hungarian foodservice workers. In *Proceedings of the International Conference on Management: "People, Planet and Profit: Sustainable business and society* (Vol. 1, pp. 374-382).
- EFSA and ECDC. (European Food Safety Authority and European Centre for Disease Prevention and Control). The European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2014. *EFSA Journal* 2015; 13: 4329, 191 pp.
- Hugas, M., & Beloeil, P. A. (2014). Controlling Salmonella along the food chain in the European Union—progress over the last ten years. *Eurosurveillance*, 19(19), 20804.
- Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните (ОВ L 31, 1.2.2002 г., стр. 1).

Използвана литература

- Стоянова, А. Съвременни подходи за управление безопасността на храните. Варна : Наука и икономика, 2020, 238. - (Библ. Проф. Цани Калянджиев ; Кн. 66).
- Регламент (ЕО) № 852/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно хигиената на храните, ОВ L 139, 30.4.2004 г., стр. 1
- Закон за храните. в сила от 09.06.2020 г. обн. дв. бр.52 от 9 юни 2020г., изм. дв. бр.100 от 1 декември 2023г., изм. дв. бр.102 от 8 декември 2023г. МЗХ.
- Наредба № 14 от 9 декември 2021г. за хигиената на храните. в сила от 30.12.2021г. МЗХ И МЗ. обн. дв. бр. 106 от 15 декември 2021г.
- Стоянова, А. Верификацията - гаранция за безопасност на храните. // Стоковедната наука - традиции и актуалност : Сб. докл. Дванадесета науч. конф. с междунар. участие : Посветена на 65 год. от създаването на спец. "Стокознание" и кат. "Стокознание", 24 - 25 окт. 2013 = Commodity Science - Traditional and Relevance : XII Sci. Conf. with Intern. Participation..., Varna, 24th - 25th Oct. 2013 / Орг. к-т Теменуга Стойкова и др. - Варна : График, 2013, с. 47 - 53.
- Регламент (ЕС) № 528/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно предоставянето на пазара и употребата на биоциди (ОВ, L 167, 27.06.2012 г.)
- Регламент (ЕО) 648/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно детергентите (ОJ, L 104, стр. 1 от 8.04.2004 г.)
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (заглавие. изм. - дв, бр. 114 от 2003 г., в сила от 31.01.2004 г., изм. - дв, бр. 63 от 2010 г., в сила от 13.08.2010 г.), В сила от 05.02.2002 г. Обн. ДВ. бр.10 от 4 Февруари 2000г., изм. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019г., доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г.
- COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2023/1454 of 13 July 2023
- Войно, Л., Храмцов, М. А., & Суворов, О. А. (2017). Влияние дезинфектантов различного химического состава на снижение микробной комтаминции куриных яиц. Пищевая промышленность, (2), 55-57.
- Borisevich A.S., Vysotsky A.E., Lysenko A.P. THE EFFECT OF DISINFECTANT COMPOSITIONS BASED ON THEOTROPIN ON EPIZOOTICALLY SIGNIFICANT MICROORGANISMS. Epizootology Immunobiology Pharmacology Sanitation. 2023;(2):44-52.
- Борисевич, А. С., Высоцкий, А. Э., & Лысенко, А. П. (2024). ДЕЙСТВИЕ ДЕЗИНФИЦИРУЮЩИХ КОМПОЗИЦИЙ НА ОСНОВЕ ТЕОТРОПИНА НА ЭПИЗООТИЧЕСКИ ЗНАЧИМЫЕ МИКРООРГАНИЗМЫ. Эпизоотология Иммунобиология Фармакология Санитария, (2), 44-52.
- Møller, C. O. D. A., Nauta, M. J., Schaffner, D. W., Dalgaard, P., Christensen, B. B., & Hansen, T. B. (2015). Risk assessment of Salmonella in Danish meatballs produced in the catering sector. International Journal of Food Microbiology, 196, 109-125.
- Marc, R. A., Mureşan, C. C., Postolache, A. N., Crivei, I. C., Raţu, R. N., Stoica, F., & Veleşcu, I. D. (2024). Advanced Risk and Hazard Analysis in the Egg Sorting-Packing Station Industry from Supplier Selection to Delivery in Chain Stores under GFSI Integrated Food Safety Programs.
- Pivovarov, O., Kovalova, O., & Koshulko, V. (2022). Disinfection of marketable eggs by plasma-chemically activated aqueous solutions. Food Science and Technology. Vol. 16, Iss. 1. – P. 101-111 <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/7300>
- FAO, UNEP, WHO, and WOA. One Health Joint Plan of Action (2022-2026). Working together for the health of humans, animals, plants and the environment. 2022. [Internet] [cited 2023 May 20] Available from: (<https://doi.org/10.4060/cc2289en>)

ПРАКТИЧЕСКИ ПОДХОД

**“ONE HEALTH”
BULGARIAN ASSOCIATION**

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ
“ЕДИННО ЗДРАВЕ”**

www.onehealth-bg.org

Благодаря ви!

“ONE HEALTH”
BULGARIAN ASSOCIATION

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ
“ЕДИННО ЗДРАВЕ”

www.onehealth-bg.org

д-р Драгомир Иванов

drago.ivanov@icloud.com

(+359) 888 570 840